

ISSN 2309-9763

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

**Педагогічна освіта:
теорія і практика**

Випуск 19 (2-2015)

Частина 2

м. Кам'янець-Подільський
2015

Рецензенти:

Коссаковський Едвард, доктор, професор, Краківська академія мистецтв ім. Яна Матейка, м. Краків, Польща; **Рокачук В.В.**, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник, Інститут культурної спадщини АН Молдови, м. Кишинів, Молдова; **Тарасенко Г.С.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти, Вінницький педагогічний університет імені М. Коцюбинського, м. Вінниця, Україна; **Чепіль М.М.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький педагогічний університет імені І. Франка, м. Дрогобич, Україна.

*Рекомендовано до друку рішеннями вчених рад Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 10 від 26.10.2015 р.),*

*Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 10 від 05.11.2015 р.).*

Міжнародна редакційна колегія:

О.М. Топузов, директор Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; **Л.Д. Березівська**, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; **М.В. Головка**, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент; **М.С. Вашуленко**, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; **Н.П. Дічек**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України; **Т.М. Засекіна**, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогіки НАПН України; **Уршуля Груца-Мьонсік**, доктор гуманітарних наук, Жешівський університет, м. Жешів, Польща; **Л.М. Калініна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України. **В.М. Лабунець**, доктор педагогічних наук, професор (головний редактор), Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Н.В. Гудима**, кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар), Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Януш Мьонсо**, доктор габілітований, професор надзвичайний, Жешівський університет, м. Жешів, Польща; **М.А. Печенюк**, кандидат педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Л.М. Воєвідко**, кандидат педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Н.В. Мелекесцева**, кандидат філологічних наук (мовний редактор), Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Міжнародна наукова рада:

О.Д. Баженова, доктор мистецтвознавства, професор, Білоруський державний університет, м. Мінськ, Білорусь; **Земба Беата Анна**, доктор гуманітарних наук, Інститут педагогіки Жешівського університету, м. Жешів, Польща; **Марек Палюх**, професор надзвичайний, доктор габілітований гуманітарних наук, завідувач кафедри соціальної педагогіки, Інститут педагогіки Жешівського університету, м. Жешів, Польща; **І.М. Конет**, доктор фізико-математичних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **О.І. Локишина**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України; **О.О. Онаць**, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії управління освітніми закладами Інституту педагогіки НАПН України; **О.М. Онаць**, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України; **Пйотр Яргуш**, професор, Директор Інституту малярства і художнього виховання, Педагогічний університет імені Комісії національної освіти, м. Краків, Польща; **О.І. Пометун**, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України. **Н.О. Урсу**, доктор мистецтвознавства, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип.19 (2-2015). – Ч.2. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 340 с.

У збірнику наукових праць висвітлюються найбільш актуальні проблеми сучасної педагогіки та методик у галузі вищої освіти, старшої, основної, початкової школи та дошкільця. Представлено широкий спектр наукових розробок українських і закордонних дослідників.

Збірник наукових праць адресовано науковцям, педагогам, докторантам і аспірантам, студентам, усім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку педагогічної науки.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 15071-3643Р Збірник наукових праць "Педагогічна освіта: теорія і практика" 24.04.2009 р.

Збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук (Постанова Президії ВАК України від 26.05 2010р. №1-05/4).

За достовірність фактів, назв, дат, посилань та літературних джерел тощо відповідальність несуть автори.

Редколегія та видавництво не завжди поділяють їхні погляди.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІКА

<i>Кучинська Ірина</i> КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	9
<i>Малихін Олександр</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗДАТНОСТІ СТУДЕНТА ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФУНДАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЙОГО САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	15
<i>Малихіна Світлана</i> СУТНІСНЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ “ПЛОЩИНА ДИДАКТИЧНОЇ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ”	20
<i>Мартинюк Тетяна</i> ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОТОЧНОЇ ПЕРЕВІРКИ ТА АКТУАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ УЧНІВ.....	26
<i>Нелін Євген</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІТАЛІЇ	32
<i>Олексюк Наталія</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З УЧНЯМИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	37
<i>Павич Ніна</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	43
<i>Петришин Людмила</i> КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	48
<i>Поліщук Світлана</i> НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО І ВИХОВНОГО ПРОЦЕСІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ШКОЛІ	55
<i>Рябкина Лідія</i> ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ У 20-30-Х РР. ХХ СТ.....	58
<i>Сесак Іван</i> ПЕДАГОГІЧНІ КУРСИ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ТА ЇХ РОЛЬ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. (1900-1917 рр.).....	63
<i>Старева Анна</i> ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА В УМОВАХ СТУПЕНЕВОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ	69
<i>Тараненко Ірина</i> ПОЗАШКІЛЬНЕ ВИХОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ – ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “СПОРТИВНИЙ КЛУБ” ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИХОВАННЯ ВАЖКИХ ПІДЛІТКІВ.....	74
<i>Ткаченко Андрій</i> ALMA MATER A.S. МАКАРЕНКА: ПРОФЕСІОГЕНЕТИЧНИЙ ДИСКУРС.....	79
<i>Chomińska Ludmiła</i> WYKLUCZENIE SPOŁECZNE JAKO NASTĘPSTWO SPOŁECZNYCH NIERÓWNOŚCI	85
<i>Червінська Інна</i> НАСТУПНІСТЬ У РОДИННО-ШКІЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....	92

<i>Шапран Юрій</i>	
ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ МЕТОДОМ АНАЛІЗУ ПОВЕДІНКОВИХ ІНДИКАТОРІВ.....	101
<i>Штифурак Віра</i>	
ПОПЕРЕДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ОСНОВІ УТВЕРДЖЕННЯ ЗДОРОВОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	106
<i>Шулик Тетяна</i>	
УПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. У СУЧАСНИХ ВНЗ	112
<i>Яценко Володимир</i>	
ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО ПІЗНАННЯ НОВОГО ТА ЯКІСНОГО ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ	117

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

<i>Пасічник Олександр</i>	
ДОБІР ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ В ЗМІСТІ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ “АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ”	125
<i>Пушкар Тетяна</i>	
ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗАСОБАМИ КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	131
<i>Редько Валерій</i>	
СТРУКТУРУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ШКІЛЬНОМУ ПІДРУЧНИКУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ФОРМИ, СПОСОБИ, РЕЗУЛЬТАТИ	137
<i>Ткачук Галина</i>	
ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНИХ ТВОРІВ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО	149
<i>Третяк Наталія</i>	
РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ТЕКСТІВ ПРО ПРИРОДУ	156
<i>Фоміна Світлана</i>	
ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТА ВНЗ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	163
<i>Черчата Лідія</i>	
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	168
<i>Яценко Таміла</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПЕРІОД НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ	173

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

<i>Моцик Людмила</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЙОГО РОЗВИТКУ	179
<i>Мулик Катерина</i>	
ВПЛИВ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИМ ТУРИЗМОМ ТА ІНШИМИ ВИДАМИ СПОРТУ НА СОЦІАЛЬНУ АДАПТАЦІЮ ДІТЕЙ-СИРИТ СЕРЕДНЬОГО ТА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	184

<i>Нікора Анна</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	190
<i>Новакова Любов</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	194
<i>Остапов Андрій, Гордієнко Оксана, Мусяченко Євгеній</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	199
<i>Перетяцько Вікторія, Ткачук Оксана</i>	
ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ БІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ.....	205
<i>Приходько Тетяна</i>	
РОЛЬ НЕУНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.).....	210
<i>Самохвал Олеся</i>	
МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВОПОЛОЖЕНЬ ДУАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ НІМЕЧЧИНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	218
<i>Скиба Марія</i>	
ЕКОЛОГО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ	223
<i>Шаповал Євгенія</i>	
ЗМІСТ КОМПЛЕКСНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З МІНІ-ФУТБОЛУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНОК.....	229
<i>Шульце Світлана</i>	
ЗМІСТ І ФОРМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ШКОЛЯРІВ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ	234
<i>Юрчишин Юрій</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОСИЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ОЗДОРОВЧОГО СПРЯМУВАННЯ.....	240
<i>Яцишина Ольга</i>	
КРИТЕРІЇ, КОМПОНЕНТИ, РІВНІ ТА ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	244
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН	
<i>Маринін Іван</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПОБУТУВАННЯ ВЕСІЛЬНИХ ВІВАТІВ У ТРАДИЦІЙНІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ (ХІХ – початок ХХІ ст.).....	249
<i>Мартинюк Любов</i>	
МУЗИЧНО-СЛУХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДЛІТКІВ-ВИКОНАВЦІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ АКТИВІЗАЦІЇ.....	256

<i>Мащенко Анна</i> ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ	261
<i>Мельник Ольга</i> ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	265
<i>Новосадова Світлана</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ	270
<i>Прядко Олена</i> ВИКОРИСТАННЯ ГОЛОСУ В МОВЛЕННІ ТА СПІВІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	276
<i>Радван Нассиб</i> ОСНОВНЫЕ ОШИБКИ В ПОСТАНОВКЕ ТЕХНИЧЕСКОГО АППАРАТА СКРИПАЧА И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ЕГО ИСПОЛНИТЕЛЬСКУЮ ТЕХНИКУ	281
<i>Рева Валентин</i> ДУХОВНО-ТЕЛЕСНЫЕ ОСНОВАНИЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ВОСПРИЯТИЯ.....	286
<i>Совік Тетяна</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ МУЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	293
<i>Терещенко Тетяна</i> МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ У ВЗАЄМОДІЇ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї.....	299
<i>Устименко-Косоріч Олена</i> КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА СЕРБСЬКОЇ БАЯННО-АКОРДЕОННОЇ ШКОЛИ.....	304
<i>Яропуд Зиновій</i> ВИМОГИ ДО АНАЛІЗУ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ (СПРОБА СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ).....	310
РОЗДІЛ 5. МЕТОДИКА ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ І ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ	
<i>Моцик Ростислав</i> ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ У НАВЧАННІ ТА ПІДГОТОВКА ДО ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	314
<i>Олійник Олена</i> МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	320
<i>Теличко Наталія</i> ПЕДАГОГІЧНІ ЦІННОСТІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	326
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	336
ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ	338

The author notes that since the 1860s the most common type of teacher education institutions (secondary) were teachers seminaries. They played an important role in training of a large number of teachers and in spreading education among less educated segments of the population, as they worked primarily to fulfill the needs of peasants, workers, and the middle class. The author highlights as well that there were different training courses for teachers with the teachers seminaries which also contributed to the increase in the number of teaching staff, although in general by 1917 there remained a strong need for school teachers.

The article deals with the functioning of a number of teachers institutions preparing teachers for the higher primary schools and other types of schools since the beginning of the twentieth century in Ukraine. Based on the analysis of curricula of seminaries and teacher's institutes the following generalization is made: their main purpose was to train not specialists of a certain narrow subject but broadly educated teachers who could teach several subjects. This means that no education institution trained a teacher of mathematics as a separate specialist.

The author also reflected the state of women's higher education institutions being widely opened at the beginning of the XX century, and their role in the development of teacher education.

The article is based on sufficient sources, the analysis of which gives the author grounds to conclude that the period of the beginning the second half of the XIX century. – up to 1917 may be described as the search for ways of improving the personnel maintenance of secondary education, and the secondary vocational institutions of teacher education partly compensated for the shortcomings of graduates' general pedagogical knowledge.

Key words: secondary pedagogical education, teacher's training institute, teacher's seminary, women's education, higher women's courses, pedagogical courses.

УДК 37.013(430)(045)

Самохвал Олеся

Samokhval Olesia

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВОПОЛОЖЕНЬ ДУАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ НІМЕЧЧИНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

THE POSSIBILITY OF IMPLEMENTING BASIC ELEMENTS OF GERMAN DUAL VOCATIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN TOURISM IN THE UKRAINIAN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Стаття присвячена вивченню ключових аспектів дуальної професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в Німеччині. Проаналізовано досвід професійної підготовки фахівців у Німеччині, зокрема розглянуто основні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в дуальній системі вищої освіти. Визначено пріоритети застосування принципів дуальної підготовки у вітчизняній освітній системі.

Ключові слова: дуальна система, професійна підготовка, майбутні фахівці сфери туризму, практична спрямованість навчання, ВНЗ Німеччини.

Трансформація соціокультурного та економічного простору України до європейських стандартів неабияк впливає на освітню систему держави, в тому числі професійну підготовку майбутніх фахівців. Новий підхід до системи професійної освіти дасть змогу забезпечувати якісну підготовку висококваліфікованих спеціалістів окремих галузей у майбутньому.

Останнім часом вищі навчальні заклади України відчувають нагальну потребу у модернізації та реформуванні. Основні стратегічні завдання реформування вищої освіти на національному рівні полягають у вдосконаленні системи управління освітою, підвищенні якості конкурентоспроможності, доступності, ефективності фінансування освіти. Реалізація цих завдань передбачає перехід до гнучкої ступеневої системи підготовки фахівців; піднесення вищої освіти України на міжнародний рівень та її інтеграцію в європейський простір [1].

Вирішення багатьох проблем державного освітнього простору потребує використання передового зарубіжного досвіду, який необхідно адаптувати до вітчизняних умов.

Проблематику дуальної системи професійного навчання вивчали такі вчені, як Н. Абашкіна, І. Акімова, С. Романов, Д. Торопов, Г. Федотова, К. Хюфнер та ін.

Аналіз сучасних вітчизняних наукових праць, у яких започатковано вирішення проблеми туристської освіти, дає змогу визначити такі аспекти освітніх теорій: теорія становлення та розвитку системи безперервної професійної туристської освіти (Н. Фоменко, Г. Цехмістрова); теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму (А. Конох, В. Федорченко); теоретичні основи інтенсифікації навчання в системі професійної туристської освіти (П. Олійник); педагогічні умови організації навчальної практики майбутніх фахівців туристичної сфери (Н. Хмілярчук, М. Пальчук, Л. Поважна).

Зарубіжному досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму присвятили наукові праці: Т. Бігер К. Веймар Д. Єрмілова, І. Зорін, О. Зверєва, Ф. Іонон, В. Квартальнов, А. Кіриловський, Л. Кнодель, О. Олійникова, О. Сеселкін, Д. Торопов, В. Федорченко.

Проте в процесі аналізу наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, не вдалося знайти дослідження, в яких цілісно і системно була б представлена дуальна система підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в Німеччині, незважаючи на те, що дуальна система освіти цієї країни має світове визнання. Відсутні дослідження, що представляють цілісну концепцію професійної освіти майбутніх фахівців туристичної сфери в Німеччині, в яких були б виявлені та узагальнені тенденції, що диктуються процесами інтеграції та глобалізації.

У результаті було виявлено об'єктивно існуюче протиріччя, суть якого полягає в тому, що, з одного боку, визнання у світовому співтоваристві системи дуальної професійної підготовки майбутніх фахівців в Німеччині і, з іншого боку, недостатня вивченість німецької системи туристської освіти в Україні.

Метою нашого дослідження є визначення особливостей дуальної системи професійної освіти майбутніх фахівців сфери туризму у вищих навчальних закладах Німеччини та її перспектив для застосування у ВНЗ України.

Досвід розвитку систем професійної освіти таких країн, як Німеччина, Швейцарія, Австрія, вказують на необхідність інтеграції навчального процесу та практики, що слугує основою високоякісної підготовки фахівців. Сьогодні в Україні активно запроваджується професійна підготовка майбутніх фахівців з використанням дуальної системи навчання [2].

Особливої уваги в цьому напрямі заслуговує досвід організації професійного навчання в Німеччині, яка є передовою по якості надання освітніх послуг не лише в Європі, а й у світі. За минулі роки німецька система професійної підготовки кадрів довела високу ефективність, адже Німеччина стала провідною країною, яка використовує принцип дуальної системи освіти (дуальна система використовується в країні вже понад 15 років).

У Німеччині дуальна система професійного навчання – це взаємодія двох самостійних в організаційному і правовому відношенні носіїв освіти в офіційно визначених рамках, тобто здійснюється відповідно законодавству професійного навчання. Ця система включає два різні навчально-виробничі середовища – приватне підприємство та державну професійну школу, які співпрацюють задля досягнення спільної мети – якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Процес надання освітніх послуг підприємством у рамках дуальної системи регламентований законодавчо. Відповідно до § 25 і § 28 закону про професійну освіту навчальне

підприємство може готувати фахівця тільки за визнаними державою професіями, список яких щорічно публікується федеральним міністерством освіти і науки (Staatlich anerkannte Ausbildungsberufe). Всі професії розбиті на групи [6].

Окрім закону про професійну освіту, списку визнаних професій, правову основу для навчання на підприємствах складають “Положення про організацію професійної підготовки” (Ausbildungsordnungen). Вони видаються федеральним урядом для кожної професії. Відповідно до § 1 закону про професійну освіту положення встановлюють, які конкретно знання, вміння і навички повинні передаватися майбутнім фахівцям в процесі оволодіння тією чи іншою професією. Положення містить також назву професії, термін навчання (2-3 роки), рамковий план навчання. Це є основою для складання навчальним підприємством свого докладного виробничого плану навчання [6].

Реалізація навчального процесу відбувається шляхом синтезу виробничої діяльності та вивченням теоретичної частини в навчальному закладі. Крім того, відбувається поступове ускладнення навчальних та практичних завдань.

Професійна підготовка у Німеччині чітко відповідає Переліку професій, які на сьогоднішній день скоротились до 350 базових професій (для порівняння в Україні перелік професій Національного класифікатора [3] містить понад 2500 професійних назв робіт). Необхідно зазначити, що назва професії, освітньо-кваліфікаційна характеристика майбутнього фахівця, типові навчальні плани та підсумкові атестаційні вимоги розробляються та узгоджуються міністром освіти та науки Німеччини з міністром конкретної галузі промисловості. Розроблені документи є правовою основою та обов'язкові для виконання. Крім того, держава намагається компенсувати підприємству усі затрати на професійну підготовку майбутніх фахівців. Підприємство, в свою чергу, завдяки дуальній освітній системі забезпечує себе кваліфікованими кадрами, які відповідають конкретним вимогам роботодавця та дозволяє зекономити власні кошти на пошук, відбір та адаптацію необхідних співробітників.

Проаналізувавши дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, які займалися вивченням проблеми дуальної підготовки майбутніх фахівців, виявили значну кількість можливих переваг такої системи організації навчання, а саме:

- значний відсоток працевлаштування;
- високий рівень мотивації професійного навчання;
- набуття та вдосконалення навичок вирішення виробничих завдань;
- максимальне наближення до запитів виробництва;
- зменшення навантаження на бюджет підприємства;
- оцінювання майбутнього фахівця безпосередньо потенційним роботодавцем.

Як правило, дуальна система навчання застосовується в технічних та соціально-економічних сферах, охоплюючи також будівельні та інженерні напрями. Саме в таких напрямках останнім часом Міністерство освіти та науки України розпочало активно впроваджувати систему дуальної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Модернізація підготовки та перепідготовки фахівців у сфері професійної освіти навчальними закладами втілюється у створенні сучасних навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням, що мають концентрувати найсучасніші досягнення виробничих та педагогічних технологій для впровадження їх у підготовку робітничих кадрів. На сьогодні функціонує 84 таких центри. Найбільш активними соціальними партнерами є компанії: “Henkel Bautechnik Ukraine”, “KNAUF”, фабрика сучасних будівельних сумішей “БудМайстер”, “BOSCH”, “TRIORA”, “NIBKO”, “HERZ Україна”, ТОВ “Акватерм-Київ”, ТзОВ “Снежка-Україна” та інші. З 2014 року Делегація німецької економіки в Україні, за дорученням Федерального Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці з організацією “Global Project Partners” та за підтримки Міністерства освіти і науки України, проводить в Україні проект “Професійна освіта в будівельній галузі України”. У 2015 році за цим проектом передбачено професійне навчання мулярів, столярів, опоряджувальників за німецькими програмами та методикою [5]. Це свідчить про

інтенсивну роботу України над покращенням професійної підготовки майбутніх фахівців вузького профілю, що дозволить висококваліфікованим спеціалістам достойно конкурувати на європейському ринку праці. На жаль, поки що не усі спеціальності отримують достатню увагу від держави по впровадженню дуальної системи підготовки майбутніх фахівців, але, ми сподіваємося, це на часі.

Останнім часом Німеччина активно реалізовує дуальну систему професійної підготовки фахівців сфери туризму. У Німеччині, туристична освіта розвинулася в рамках Fachhochschulen (спеціалізованих вузів), які присвоюють ступень бакалавра по завершенню восьми семестрів [7]. На теоретичну підготовку майбутніх фахівців сфери туризму в навчальних закладах Німеччини відводиться 25% навчального часу, на практичну – 75% [4]. Існує два види взаємодії між спеціалізованими вузами та підприємствами:

1. Навчання 1-2 дня у спеціалізованому вузі (не більше 12 аудиторних годин), відповідно на підприємстві – 3-4 дня (не менше 36 аудиторних годин), а також стажування закордоном. Виробниче навчання передбачає виконання професійних завдань на підприємствах туристичної сфери діяльності з поступовим набуттям та автоматизацією навичок професійної діяльності. Майбутнім фахівцям пропонується безкоштовне харчування, проживання та кишенькові гроші.
2. Навчання впродовж одного тижня у спеціалізованому вузі (не менше 30 годин), відповідно три тижня – на підприємстві (не менше 108 годин), а також стажування закордоном [8].

Навчання у спеціалізованому вузі триває 2-3 роки, залежності обраної професії. Студентам пропонуються загальноосвітні предмети, предмети з фаху та предмети на вибір. Особливу увагу приділяють вивченню іноземних мов (студенти вивчають дві іноземні мови, як правило англійська та німецька).

Професійна підготовка майбутніх фахівців сфери туризму в навчальних закладах Німеччини передбачає три рівні.

Перший рівень – початкова підготовка (теоретичні основи того чи іншого професійного спрямування). Перший рівень забезпечує широку базову програму, яка знайомить студентів із основами та перспективами обраної професії, знайомить з головними методами дослідження та презентації. В процесі проходження першого рівня навчання студенти отримують навички навчання (виконання завдань, робота в групі, розподіл часу, організація ведення записів, комунікація, оцінка, інформаційні технології).

Другий рівень – ознайомлення з теоретичними та практичними основами групи суміжних професій, засвоєння принципів, методології, оперативних процесів, які включені в програму спеціальності, базових та допоміжних теорій і концепцій поглибленого вивчення особливостей професійної діяльності (по закінченню проводиться перший іспит).

Третій рівень – спеціалізація, яка завершується іспитом. На третьому рівні студенти отримують можливість продемонструвати критичне та аналітичне розуміння фактів із практичної сфери професійної діяльності [4].

Навчання у спеціалізованому вузі закінчується письмовим та усним іспитами, які проходять як на базі навчального закладу, так і на підприємстві. Іспит на підприємстві проходить під наглядом торгово-промислової палати (Industrie- und Handelskammer) та ремісничих палат (Handelskammer), після успішної здачі якого випускник отримує диплом державного зразка, який надає йому можливість працювати за спеціальністю [8].

Стажування закордоном дає змогу випускникам отримати диплом європейського зразка EURHODIP.

Зазначимо, що у вітчизняній практиці вже спостерігаємо розвиток основоположних принципів дуальної системи навчання майбутніх фахівців сфери туризму. Як приклад, можна навести співробітництво Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ з провідними туристичними агенціями України, а саме Tez Tour, Альпін-тур, Мер-Ка-Ба Мережа Агенцій Мандрів, Олви-Тур, Укрвиза та інш.. Щороку туристичні агенції приймають

студентів 2-5 курсів на практичне навчання, після чого деяким пропонують отримати робоче місце на підприємстві та змогу поєднувати роботу та навчання. Туристична агенція, у свою чергу забезпечує студентів не лише робочим місцем, але й базою для наукових та практичних досліджень і розробок. Відмінною рисою вітчизняної професійної підготовки майбутніх фахівців є недостатня кількість навчального часу, який відводиться на практичну підготовку майбутніх фахівців безпосередньо на підприємстві, що є основною передумовою дуальної системи професійного навчання.

З метою реалізації передових ідей німецького досвіду застосування дуальної системи професійної підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери діяльності у ВНЗ України обґрунтовано доцільність впровадження такої системи у вітчизняний освітній простір. Проведений аналіз особливостей системи дуальної професійної освіти в навчальних закладах Німеччини дозволяє зробити висновок про те, що така організація підготовки фахівців сприяє підвищенню рівня їхньої практичної підготовки, формуванню й розвитку в них ключових компетенцій, що у свою чергу сприяє підвищенню ефективності подальшої професійної діяльності.

Запозичення досвіду Німеччини та використання дуального принципу у ВНЗ України є корисним як для ВНЗ, студентів, так і для підприємств. Адже, як наслідок, вищі школи матимуть додаткове фінансування, підтримку персоналу та матеріальної бази. Підприємства матимуть перспективу отримання освіти та підвищення кваліфікації для своїх робітників, а також можливість відбирати майбутній персонал серед студентів. Студенти ж матимуть можливість не лише якісної підготовки та отримання професійних компетенцій, а й фінансову впевненість під час навчання та перспективу працевлаштування після закінчення ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес : матеріали до першої лекції / уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков : відп. ред. М.Ф. Степко. – К., 2004. – 24 с.
2. Наказ МОН від 16.03.2015 № 298 “Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою “Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання” на базі закладів професійно-технічної освіти”
3. Національний класифікатор України “Класифікатор професій ДК 003 : 2005”, Держспоживстандарт України, Київ.
4. Симоненко В.Д. Общая и профессиональная педагогика: учеб. пособие / В.Д. Симоненко. – М. : Вентана-Граф, 2006. – 368 с.
5. Управління професійної освіти Департаменту освіти і науки, молоді та спорту КМДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://pto-kyiv.com.ua/>>.
6. Berufsbildungsgesetz (BBiG) – Закон о профессиональном образовании Германии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bbig_2005/gesamt.pdf>.
7. Formica S. European hospitality and tourism education: differences with the American model and future trends / Sandro Formica // International Journal of Hospitality Management. – 1996. – №15(4). – p.317-323.
8. Wikipedia – Die freie Enzyklopädie [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://de.wikipedia.de>>.

The article is devoted to the study of the essential aspects of dual vocational training of future specialists in tourism in Germany. The main purpose of our research is to define the peculiarities of dual vocational training of future specialists in tourism at the higher educational institutions of Germany, and the perspectives of its implementing at the higher educational institutions of Ukraine.

As a result we have examined the practice of vocational training in Germany, namely the main characteristics of its dual educational system. The notion of dual system, its peculiarities, advantages and

disadvantages concerning the traditional system of higher education are analyzed in the article. It covers the question of the main levels of organizational structure of future specialists' in tourism vocational training at the higher educational institutions of Germany.

The system of dual vocational training is the process of interaction between two independent, in regard to organizational and legal matters, mediums of education in officially defined frameworks of their cooperation. This system includes two different vocational training surroundings – a private enterprise and an educational institution, that cooperate in order to achieve common objective – vocational training of future specialists.

The article depicts the advisability of adoption of dual educational system in the process of future specialists' in tourism vocational training at higher educational institution of Ukraine with the view of realizing the main concepts of implementing the dual system of future specialists' in tourism vocational training by Germany.

Having analyzed all the peculiarities of dual educational system of Germany we've come to the conclusion that the arranging of such vocational training leads to the stiffening of students' practical training, developing and forming their key competences that in turn increase the efficiency of future specialists' professional activities.

Key words: dual system of education, vocational training, future specialists in tourism, practical training, higher educational institutions of Germany.

УДК 378.011.3-051:57]:502

Скиба Марія

Skyba Mariya

ЕКОЛОГО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

ECOLOGICAL AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A FACTOR OF EFFICIENCY INCREASING OF ECOLOGICAL AND EDUCATION TRAINING OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS

У статті розглянуто підходи до тлумачення понять “освітнє середовище” та “еколого-освітнє середовище”. Обґрунтовано значення еколого-освітнього середовища в підготовці студентів до еколого-педагогічної діяльності. Еколого-освітнє середовище схарактеризовано як сукупність умов і чинників, що сприяють ефективному формуванню готовності майбутніх учителів біології до еколого-педагогічної діяльності з метою реалізації ідеї збалансованого (сталого) розвитку. Компонентами еколого-освітнього середовища визначено просторово-предметний, організаційний, дидактико-методичний, соціально-психологічний, міжособистісні відносини та відносини в системі особистість-довкілля-особистість.

Ключові слова: еколого-освітнє середовище, компоненти еколого-освітнього середовища, майбутні учителі біології, оптимізація підготовки.

У процесі підготовки студентів до еколого-педагогічної діяльності неабияку роль відіграє створення комфортного і сприятливого еколого-освітнього середовища. Еколого-освітнє середовище – це освітнє середовище із “екологічним підґрунтям”. Це середовище ВНЗ, де студент оволодіває знаннями та вміннями, досвідом спілкування, емоційно-ціннісного ставлення до природи та досвідом еколого-педагогічної діяльності. Тому формування еколого-освітнього

Scientific publication

Pedagogical Education: Theory and Practice

Collection of research papers

Issue 19 (2-2015)

Part 2

Editor V. Zhurlyak
Computer version S. Mordovin
English translation L. Merkotan

Printed in the PE Zvoleiko D.H.
Kniaziv Koriatovychiv Str., 9, Kamianets-Podilskyi, 32300
Tel: (03849) 3-06-20.

Наукове видання

Педагогічна освіта: теорія і практика

Збірник наукових праць

Випуск 19 (2-2015)

Частина 2

Редактор В.В. Журляк
Комп'ютерне верстання С.С. Мордовін
Переклад на англійську мову Л.Й. Меркотан

Здано в набір 06.11.2015 р.
Підписано до друку 17.12.2015 р.
Формат 60x84/8. Гарнітура Times
Папір офсетний. Друк офсетний.
Зам. 1512-06. Ум. друк. арк. 39.52. Обл. – вид. арк. 34,78 Тираж 300.
Друк ПП Зволейко Д.Г.
вул. Кн. Кориатовичів, 9; м. Кам'янець-Подільський,
32300, Хмельницька обл., тел. (03849) 3-06-20.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
серія ДК № 2276 від 31.08.2005 р.